

Голас Радзімы

№ 31 (1446)
5 жніўня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Такія вось рукатворныя моры на абноўленым Палессі служаць на карысьць чалавеку.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ШЛЯХ ДА КВІТНЕЮЧАГА КРАЮ

ЧАТЫРЫ ДАТЫ З ГІСТОРЫ ПАЛЕССЯ — АБ'ЕКТ МЕЛІЯРАЦЫІ — УСЯ РЭСПУБЛІКА — ЗЯМЛЯ ДЗЯКУЕ УРАДЖАЕМ — З ГЛУХІХ ХУТАРОУ — У КА-
ТЭДЖЫ — МОЦ ПАВОДКІ — НА СЛУЖБУ ЧАЛАВЕКУ — «ПАШПАРТ» ДЛЯ КОЖНАЙ РАКІ — У ПЕРСПЕКТЫВЕ — РАБОТА

Уладзімір ПАЎЛЮЧУК,
міністр меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР

У ВЕСЬ мой лёс звязаны з беларускім Палессем. Тут я нарадзіўся, рос, знайшоў галоўную справу жыцця. І гэтыя абставіны сваёй біяграфіі я лічу шчаслівымі, таму што мне пашанцавала быць удзельнікам падзей сапраўды велічных і цудоўных. Я стаў сведкам пераўтварэння і росквіту майго любімага краю.

У тыя далёкія гады, калі мае старэйшыя землякі, стаміўшыся змагацца з балотамі і галечай, цэлымі вёскамі ад'язджалі ў чужыя дзяржавы, не ўсе за мя-

жой нават і ведалі, дзе гэта такі край — Беларусь. А вось пра Палессе чулі, бадай, усюды. Толькі нядобрай была тая слава, бо больш гіблага і жахлівага месца не было ва ўсёй Еўропе. Непралазная багна, дзе гінулі жывёлы і надзеі сялян на лепшую долю, адарваныя ад навакольнага свету хутары, у якіх панавала галечка, хваробы і суцэльная непісьмен-

насць, — вось прыкметы тагачаснага Палесся.

І яшчэ адна карцінка. Сёння яе можа ўбачыць кожны, хто праедзе або праляціць над нашым Палессем. Нібы ўпрыгожаныя бліскучымі ніткамі каналаў, бягуць за гарызонт квадраты зялёных і бурых ад тарфянікаў палёў. Асфальтаваныя дарогі пралеглі замест былых грэбляў на колішніх багнах. То

тут, то там — прыгожыя пасёлкі саўгасаў і калгасаў, непадалёк ад якіх штучныя вадасховішчы і рыбагадоўчыя сажалкі. На паліўных лугах выгульваюцца статкі жывёлы. Аб былых багнах у большасці месцаў нагадваюць хіба што іх старыя назвы, якімі людзі па звычцы завуць яшчэ новыя землі.

І ўрадлівыя палі, і дыхтоўныя будынкі новых пасёлкаў, і

дарогі з краю ў край, і асушальныя каналы — усё гэта справа рук меліяратараў, людзей, чья прафесія — быць руплівымі гаспадарамі зямлі.

ГІСТОРЫЯ слаўных спраў беларускіх меліяратараў налічвае нямала знамянальных дат, але скажу толькі аб некаторых з іх.

У 1873 годзе на Палессі пачала работу экспедыцыя генерала Жылінскага. То была першая спроба проціпаставіць сты-

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

ПРАУДА І ВЫДУМКІ АБ ЗАБОЙСТВЕ
ВОЙКАВА

[«Хто стаяў за спіной Кавэрды!»]

стар. 5

ЗЯМЛЯ, ШТО ПЕРШАЙ СУСТРЭЛА
ГАГАРЫНА ПАСЛЯ ПАЛЁТУ У КОС-
МАС

[«Гагаринское поле»]

стар. 6

ЗАКАХАНЫ У МАТЧЫНУ ПЕСНЮ

[«Шчырасць любві да народа»]

стар. 7

АДКАЗЫ Л. І. БРЭЖНЕВА НА ПЫТАННІ КАРЭСПАНДЭНТА

«ПРАВДЫ»

ПЫТАННЕ. У сувязі з першай гадавінай заканчэння Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе і падпісання Заключнага акта, які, на Вашу думку, можна ацаніць значэнне гэтай нарады?

АДКАЗ. Нарада стала падзеяй велізарнага значэння. Галоўнае, на наш погляд, заключаецца ў тым, што яна здолела выказаць волю народаў усіх краін-удзельніц да міру.

Шлях у Хельсінкі быў не простым. На ім узнікала шмат складанасцей. За сталом перагавораў сустрэліся дзяржавы з розным сацыяльным ладам і светапоглядамі. Тым не менш прэваліравала імкненне знайсці агульную згоду па карэнных праблемах еўрапейскай бяспекі і супрацоўніцтву. І гэта забяспечыла поспех.

У мінулы год неаднойчы рабіліся спробы кінуць цень на дасягнутыя на нарадзе дагаворанасці па тых або іншых пытаннях. Але пры ацэнцы таго, што зроблена і што трэба будзе зрабіць, на шалі вагаў трэба класці не нейкія прыватнасці, а тую вялікую справу, якая аб'яднала 33 еўрапейскія дзяржавы, ЗША і Канаду.

Такі падыход прывёў усіх нас у Хельсінкі і прымусіў паставіць свае подпісы пад Заключным актамі. Гэтыя калектыўна вырацаваныя дакументы, замацоўваючы дасягнуты ў справе аздаўлення еўрапейскага палітычнага клімату, наменціў даўгачасную перспектыву рэалістычнага, адказнага вядзення міждзяржаўных спраў, перш за ўсё ў дасгаворанні да Еўропы і ў значнай меры з пункту гледжання патэнцыяльных магчымасцей урэгулявання праблем сусветнага характару. Ён дакладна арыентуе на аслабленне міжнароднай напружанасці, на спыненне ваенных канфліктаў у тых раёнах свету, дзе яны яшчэ ёсць, на развіццё мірнага супрацоўніцтва дзяржаў без усякага ўмяшання ў іх унутраныя справы.

Несумненна, вынікам, дасягнутым год назад у Хельсінкі, суджана вялікае жыццё і нікому не ўдасца пахіснуць, затушаваць іх.

Можна ўпэўнена сказаць, што дзякуючы Нарадзе па бяспецы і супрацоўніцтву Еўропа ўзнялася на салідную ступень вышэй, чым да яе. Яна навучылася больш настойліва і лепш шукаць вырашэння вострых міжнародных праблем, працаваць з большай практычнай аддачай у інтарэсах разрадкі, паглыблення супрацоўніцтва паміж дзяржавамі і міру паміж народамі.

Могучь сказаць, што ў гэтых словах дамінуе аптымізм. Так, гэта сапраўды так.

ПЫТАННЕ. У многіх краінах рэзкую рэакцыю выклікала дагаворанасць ЗША, ФРГ, Францыі і Англіі ўжыць меры эканамічнага націску на Італію, калі прадстаўнікі Італьянскай камуністычнай партыі ўвойдуць ва ўрад гэтай краіны. Якая Ваша думка наконт гэтага?

АДКАЗ. З заяў канцлера ФРГ, прэзідэнта ЗША і некаторых іншых дзяржаўных дзеячаў Захаду вынікае, што сам гэты факт не абяраецца. Праўда, у афіцыйных заявах і паведамленнях друку ёсць свае нюансы. Але сутнасць справы зразумелая: Італію маюць намер падвергнуць эканамічным санкцыям, калі ў яе ўрад увойдуць камуністы.

Вядома, савецкія людзі не збіраюцца гаварыць ад імя Італьянскіх камуністаў. Італьянская камуністычная партыя ўжо выказала сваю думку. Мы ведаем таксама, што не толькі ў Італіі ўзнялася хваля грамадскага абурэння. Наогул, усё гэта пытанне перарасло чыста Італьянскія рамкі.

Возьмем такі яго бок. Палітычныя дзеячы капіталістычных краін часта залішне ўзняюць, у тым ліку на розных міжнародных форумах, у якасці паказальніка дэмакратыі падлік галасоў у выбарчых урнах. А што ж атрымаецца ў гэтым выпадку на справе? Іменна ж шляхам галасавання звыш трое Італьянскіх выбаршчынаў выказалі сваё давер'е камуністычнай партыі. Але з воляй Італьянскага народа не хочучь лічыцца.

Выходзіць, што ў вачах тых, каму не падабаюцца вынікі выбараў у Італіі, танна каштуе такая дэмакратыя. Хіба не сведчанне гэтага — розніца паміж іх урачыстымі заявамі на карысць захавання пэўных дэмакратычных норм і той палітычнай лініяй, якую яны аб'явілі ў адносінах да Італіі.

Ёсць і ўласна міжнародны аспект у тым, што некаторыя дзяржавы гатовы ўзяць Італію за горла, толькі б не дапусціць камуністаў у яе ўрад. Некаторым колам, якія маюць дачыненне да вызначэння знешняй палітыкі гэтых дзяржаў, напэўна, не да спадобы той курс на мір, на згортванне гонкі ўзбраенняў, на разрадку, які абвясцілі на сваёй канферэнцыі ў Берліне камуністычныя і рабочыя партыі Еўропы, у іх ліку Італьянская камуністычная партыя.

Умяшанне некаторых заходніх дзяржаў у працэс фарміравання Італьянскага ўрада — гэта не прыкмета іх сілы, а праяўленне боязі перад магутным патокам сацыяльна-прагрэсу. Наўрад ці ёсць неабходнасць спецыяльна спыняцца на тым, што такое ўмяшанне знаходзіцца ў рэзкім кантрасце з хельсінскім Заключным актамі.

Спробы знешняга дыктату абарочваюцца ў наш час процілеглымі вынікамі. Яны лішні раз пераконваюць камуністычныя і рабочыя партыі, нацыянальна-вызваленчыя рухі, усе міралюбныя сілы праяўляць яшчэ большую энергію і згуртаванасць у адстаіванні велічнай справы міру, незалежнасці і свабоды народаў.

ДЭМОГРАФЫ МАЦУЮЦЬ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Больш як сорак навуковых дакладаў і паведамленняў вучоных з многіх краін свету заслухалі ўдзельнікі Міжнароднага сімпозіума па геаграфіі насельніцтва, які праходзіў у Мінску з 22 па 26 ліпеня. Разгледжаны розныя аспекты праблем народнаасельніцтва, росту і

развіцця гарадоў, працэсаў міграцыі. У ходзе дыскусіі савецкія і зарубежныя вучоныя абмяняліся вынікамі апошніх даследаванняў у гэтых галінах, наменцілі канкрэтныя шляхі супрацоўніцтва ў далейшай распрацоўцы актуальных пытанняў геаграфіі насельніцтва.

ШЛЯХ ДА КВІТНЕЮЧАГА КРАЮ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

хіі волю чалавека. Але вынікі работы экспедыцыі не прынеслі адчувальнай палёгі палешукам. Па-першае, галоўнай мэтай кампаніі было не асушэнне ворнай зямлі, а пракладка транспартных каналаў, а па-другое, нават тыя нязначныя меліярацыйныя работы, што былі ажыццэўлены, праводзіліся на землях памешчыкаў.

Магчымаць палепшыць уласныя землі сяляне атрымалі ўпершыню толькі пасля перамогі сацыялістычнай рэвалюцыі. Ужо ў 1917 годзе пад Брагінам, Рэчыцай і ў іншых месцах уручную былі пракладзены першыя асушальныя каналы. Але ўсё, што паспелі зрабіць да 1941 года, было разбурана і прыйшло ў заняпад за гады фашыскай акупацыі. У 1945 годзе ў Мінску была створана так званая экскаватарная станцыя, якая ўзначаліла ўсе меліярацыйныя работы ў рэспубліцы. Як нялёгка даводзілася тады меліяратарам, чытаць можа меркаваць хаця б па тым, што на ўзбраенні станцыі ў той час было ўсяго... шэсць экскаватараў. Зразумелы, што не мелася тады і ніякіх грунтоўных планаў пераўтварэння зямель. Недасканалымі былі і прыёмы асушэння.

Сучасны і самы важны этап меліярацыйных работ пачаўся пасля майскага (1966 года) Пленума ЦК КПСС, які вылучыў даўгачасовую і комплексную праграму меліярацыі зямель. Важнасць прынятага Пленумам курса цяжка пераацаніць. То была сапраўдная рэвалюцыя і ў аб'ёмах работ, і ў іх тэхніцы, а галоўнае — у прычыновым падыходзе да праблем меліярацыі.

Меліярацыя, пад якой партыя мае на ўвазе ўвесь комплекс работ па карэннаму паляпшэнню зямельных угоддзяў, названа адным з асноўных перспектывных напрамкаў развіцця сельскай гаспадаркі краю. Упершыню меліярацыя разгледзена ў комплексе ўсіх задач, якія стаяць перад народнай гаспадаркай. У комплекснай праграме ўлічваліся інтарэсы ўсіх галін, прычым асоба ўвага надавалася пытанням аховы прыроды, беражлівым адносінам да вады, флоры і фаўны.

Прынцып комплекснасці ў падыходзе да правядзення асушальных работ азначае, што меліяратары разам са стварэннем самой асушальна-ўвільгатняльнай сістэмы ўзводзілі добраўпарадкаваныя пасёлкі для новых гаспадарак, што ствараліся на асушаных землях, будавалі дарожную сетку, вадаасховішчы, культурныя аб'екты.

Трэба сказаць, што рашэнні Пленума падводзілі новую матэрыяльную базу пад гэту велічную праграму. Агульныя капітальныя ўкладанні ўзраслі ў 7—8 разоў і складаюць зараз звыш 360 мільянаў рублёў у год. Вызначаючы месца, якое павінна заняць меліярацыя земляў у сістэме агульнадзяржаўных мер па ўздыму сельскай гаспадаркі. Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнёў гаварыў:

«Мы павінны ўсведаміць сабе і цвёрда сказаць усёй партыі, усяму народу, што гэта не бягучая кампанія, гэта — праграма ў галіне сельскай гаспадаркі, разлічаная на працялы тэрмін, праграма, якая патрабуе велізарных намаганняў і немалых капітальных укладанняў і матэрыяльна-тэхнічных сродкаў. Яна базіруецца на даных навукі і практыкі, на рэальных магчымасцях, якія цяпер мае савецкая эканоміка».

БЕЗ ПЕРАБОЛЬШАННЯ можна сказаць, што меліярацыя зямель — жыццёва важная праблема не толькі для сельскай гаспадаркі, але і для ўсяго далейшага росту прадукцыйных сіл краю. Каб правільна ацаніць яе ролю, прывяду некалькі лічбаў.

Пераўвільготненыя землі ў Беларусі займаюць 7,5 мільёна гектараў. У шэрагу раёнаў забалочанасць дасягае 70—80

ПАУЛЮЧУК Уладзімір Іосіфавіч — нарадзіўся 9 красавіка 1925 года ў вёсцы Очкі Брэсцкага раёна ў сям'і селяніна. Скончыў сямігадовую школу ў вёсцы Збірогі, працаваў у сельскай гаспадарцы. У 1944—1947 гадах вучыўся ў Брэсцкім чыгуначным тэхнікуме. Пасля скончыў факультэт эксплуатацыі і рамонт аўтамабіляў, трактараў і сельгасмашын Беларускага політэхнічнага інстытута. Працаваў старшым інжынерам Слуцкай машына-меліярацыйнай станцыі, галоўным інжынерам, а потым — дырэктарам Мазырскага завода меліярацыйных машын. З 1962 года — намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення меліярацыі і воднай гаспадаркі пры Савеце Міністраў БССР. Потым — намеснік, першы намеснік, а з 1971 года — міністр меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР.

За выдатную працу У. Паўлючук узнагароджаны ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга. «Знак Пашаны». У. Паўлючук — член ЦК КПБ, дэпутат Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

працэнтаў. Акрамя таго, 1,5 мільёна гектараў сельгасугоддзяў маюць павышаную кіслотнасць, і іх паляпшэнне звязана з вапнаваннем. Амаль 420 тысяч гектараў патрабуюць ачысткі ад камення і хмызнякоў. Больш як 1 мільён гектараў ворнай зямлі — гэта дробныя ўчасткі плошчай ад 0,5 да 3 гектараў. Толькі па гэтых прычынах прадукцыйнасць сельскагаспадарчай тэхнікі зніжаецца да 25—30 працэнтаў, а ў выніку пераўвільгатнення эффект ад выкарыстання мінеральных угнаенняў змяняецца на 20—25 працэнтаў.

Толькі меліярацыя створыць умовы для неабходнай на сучасным этапе інтэнсіфікацыі земляробства.

У пачатку я прывёў прыклад Палескага рэгіёна, які вялікімі меліярацыйнымі работамі ператвораны цяпер у адзін з самых перадавых сацыяльна-эканамічных раёнаў рэспублікі. Але трэба мець на ўвазе, што аб'ектам меліярацыі зараз з'яўляецца ўся рэспубліка. І перш за ўсё мы звяртаем увагу на паўночныя раёны Віцебшчыны. Толькі з канца 50-х гадоў, калі ў Беларусі стварылася прамысловасць па выпуску дрэнажных труб і машын, мы змаглі асушаць надвычай урадлівыя мінеральныя глебы поўначы, якія, у адрозненне ад тарфянікаў, адкрытым канальным спосабам не асушаюцца.

Але, бадай, яшчэ важней, чым гаспадарчы, сацыяльны бок справы. Восць я зараз прыгадваю тыя месцы, дзе мне дэвалюса працаваць: пойма ракі Арэсы, славуточы Лошу пад Слуцкам — 24 тысячы гектараў жудаснай багны, іншыя аб'екты... Цяжка цяпер і павярць, але ў сярэдзіне 50-х гадоў жыхары тамашніх вёсак і хутароў былі літаральна адрэзаны ад знешняга свету, вялі амаль натуральную гаспадарку, зрэдку на лодках выбіраючыся ў Любань ці Слуцк. Аб добрых ураджках людзі толькі марылі. А завітайце сёння на Любаншчыну ці Слуцк. Наўкола — выдатныя палі, самыя багатыя гаспадаркі ў

рэспубліцы — рэкардсмены па ўраджаях. Замест былых хутароў — добраўпарадкаваныя пасёлкі з газам, з цэнтральным ацяпленнем, асфальтаванымі дарогамі. А калі зможныя сталі гаспадаркі, значыць, і калгаснікі багата жывуць. Мы падлічылі, што даход селяніна ў выніку меліярацыі ў сярэднім узрасце ўзраа.

НІЗ ЧЫМ НЕ параўнальны аб'ём работ па меліярацыі зямель праведзены ў рэспубліцы ў дзевятай пяцігодцы. За 1971—1975 гады ў ірыгацыйна-меліярацыйнае будаўніцтва, развіццё вытворчай базы і жылля ўкладзена 1,5 мільярд рублёў. Гэта перавышае ўкладанні за ўсе папярэднія гады развіцця меліярацый больш чым на 30 працэнтаў. На гэтыя сродкі пабудаваны новыя і рэканструяваны ўстарэлыя меліярацыйныя сістэмы на плошчы больш як 840 тысяч гектараў, з іх больш як 65 працэнтаў асушана закрытым дрэнажом. Праведзены культурна-тэхнічныя работы на плошчы 850 тысяч гектараў, створаны культурных лугі і пашы на 950 тысяч гектараў. Пабудаваны 66 тысяч гектараў торфаўчастак для здабычы торфу на ўгнаенне. Развіваўся новы перспектывны напрамак у меліярацыі зямель — арашэнне пашы, сенакосаў і агародаў, якое праведзена на плошчы звыш 160 тысяч гектараў.

Усяго па зямельнаму балансу ў рэспубліцы значыцца зараз 2 280 тысяч гектараў асушаных зямель, у тым ліку 2 055 тысяч гектараў — сельскагаспадарчага прызначэння. На асушаных глебах створаны за апошнія гады звыш дзесяці тысяч саўгасаў. Гэта, як правіла, спецыялізаваныя, самыя перадавыя гаспадаркі як па ўзроўню і тэхнічнай аснашчэнасці, так і па ўмовах працы і быту рабочых. Мяркуюцца здаць у эксплуатацыю звыш 30 такіх гаспадарак.

Многія гаспадаркі і цэлыя раёны рэспублікі, дзякуючы меліярацыі зямель, выйшлі ў лік перадавых і атрымліваюць высокі ўстойлівы ўраджай збожжавых — 35—40 цэнтнераў, бульбы 200—250 цэнтнераў і па 40—60 цэнтнераў сена шматгадовых траў з гектара. Такіх гаспадарак шмат у Любанскім, Слуцкім, Маладзечанскім, Столінскім, Навагрудскім, Пастаўскім і іншых раёнах.

Наогул, аддача меліяраванага гектара надзвычай высокая. За мінулыя пяцігодкі з асушаных палёў мы атрымалі 3 351 тысяч тон збожжа з 5,5 мільёна тон валавога збору. Кожная трэцяя тона кармоў атрымана на меліяраваных землях.

Мінулая пяцігодка адметна не толькі высокімі тэмпамі аб'ёмаў меліярацыйнага будаўніцтва, але і ўкараненнем прынцыпова новых тэхнічных рашэнняў і прыёмаў у асушэнні, што станоўча адбілася на якасці асушальных работ. Галоўным спосабам асаення забалочаных зямель становіцца закрыты дрэнаж. Больш стала ўзводзіцца асушальна-ўвільгатняльных сістэм дзвайнога дзеяння, што дае магчымасць аўтаматычна рэгуляваць воднапаветраны рэжым мясцовасці.

З мэтай сістэмнага падыходу да ўсіх народнагаспадарчых задач распрацаваны і ўкараняюцца схемы комплекснага выкарыстання і аховы водных і зямельных рэсурсаў. У такіх схемах вырашаны не толькі праблемы аптымізацыі сістэм «канал — дрэнаж — сажалкі — пад'язныя шляхі», але і ставіцца задача арганізацыі ўсёй тэрыторыі басейна ракі з вытворчым і жыллёвым будаўніцтвам у калгасе і саўгасе, улікам патрэб усіх галін гаспадаркі рэгіёна.

Такі падыход стаў магчымым толькі з ростам матэрыяльна-тэхнічнай базы. Калі пасля вайны мы мелі 6 экскаватараў, то зараз — звыш 3 тысяч, шмат іншай тэхнікі. Паўсюдна створана сетка спецыяльных меліярацыйных арганізацый, ёсць свой праектны інстытут.

РАДУЕМСЯ ВАШИМ УСПЕХАМ

Мы, белорусы, живущие на чужбине, искренне радуемся каждому новому сообщению о достижениях нашей Родины, очень ими гордимся. Советские трудящиеся в прошлом году успешно завершили девятую пятилетку, теперь работают над осуществлением планов десятой.

Не всегда труд советских людей был мирным. Давайте вспомним: 35 лет назад фашисты напали на СССР, было разрушено народное хозяйство страны, 20 миллионов человек погибли в борьбе с фашизмом. И сегодня хочется сказать большое спасибо советскому народу, Советской Армии, вашей Коммунистической партии за то, что отстаивали свою свободу, очистили любимую землю от оккупантов, за то, что освободили Европу от коричневой чумы. Благодаря вашей поддержке маленькая Куба освободилась от векового рабства и стала примером для других стран американского континента. Ангола стала таким примером в Африке. Радостно сознавать, что социалистический лагерь во главе с Советским Союзом превратился в основной фактор мира. Все это стало реальностью, благодаря неустанному труду советских людей, умелому руководству коммунистов.

Ваши успехи в мирном строительстве убеждают, что и десятая пятилетка будет выполнена раньше срока. У вас для этого достаточно опыта, сил и знаний.

А буржуазное общество застряло в болоте и не может выбраться из него.

В этом году, например, был организован марш в город Виктория, в котором приняли участие более трех тысяч человек. На митинге выступал и наш представитель Гарри Ренкин. Он разоблачил буржуазную политику лживых заверений и обещаний. Говорил о том, что каждый здоровый человек должен иметь право на труд. Призывал бороться за то, чтобы для больных были места в больницах, чтобы каждый ребенок мог учиться в школе, чтобы у стариков была обеспеченная старость. Он сказал, что есть такая страна, которая уже достигла всего этого. Эта страна — Советский Союз. Присутствующие на митинге с большим вниманием слушали оратора.

И я уверен, что во время работы XXV съезда КПСС эти люди, как и большинство простых тружеников Канады, внимательно следили за тем, что говорилось во Дворце съездов. Мы знаем, что съезд наметил перспективы развития советского общества до 1980 года, и от всей души желаем советским людям успешно выполнить намеченное, а родной Белоруссии — еще большего расцвета.

В. ГАВРИЦКИЙ.

Канада.

ПОРАЖАЕТ ИСТИННО ВЕЛИКОЕ

Человек я уже немолодой — недавно исполнилось восемьдесят пять. Повидать на своем веку довелось немало, так что, казалось бы, и не удивишь старика ничем. Но это неверное мнение: когда видишь что-то истинно великое, по-настоящему прекрасное — поражаешься, несмотря на свой возраст и опыт. К таким волнующим событиям, несомненно, относится и XXV съезд КПСС.

Теперь, к примеру, в Америке событием номер один считается предвыборная кампания. Об этом ежедневно пишут газеты, говорят по радио и телевидению. Кандидаты улыбаются избирателям, «критикуют» своих противников, обещают народу зла-

тые горы. И получается, будто судьба страны, ее будущее зависят от воли, от желания кого-то из этих улыбающихся политиков. Но и я, и миллионы других граждан Соединенных Штатов знаем, что все это — шоу, что обещания эти останутся на бумаге.

А в Кремлевском Дворце съездов нынешней весной подводились итоги прошлой пятилетки, утверждались реальные планы развития страны на будущее. И это не какие-то пустопорожние обещания, а серьезный, конкретный разговор о том, что сделано советскими людьми и что им предстоит сделать.

США.

П. ЧИЖОВ.

Электрапоезд на линии Минск—Маладзечна.

Фота В. ВІТЧАНКІ.

на зямлі бацькоў

ФУНТ ПАДАЕ Ў ЦАНЕ

Павітаўшыся з немаладой хударлявай жанчынай, якая адкрыла дзверы на мой званок, я спытала Мікалая Валынца.

— Дома ён, — адказала гаспадыня. — Косіць траву ў гародзе. Зараз паклічу. Так, — угадала яна маё нявыказанае пытанне, — больш як трыццаць гадоў пражыў чалавек на чужыне, а рукі не забылі сялянскай работы.

Пазнаёміўшыся і даведаўшыся, што я з «Голасу Радзімы», Мікалай Лявонавіч сказаў:

— Ведаю такую газету. Яе атрымлівае мой сусед Васіль Сяўрук. Бяру пачытаць, калі да яго заходжу. Хочацца ведаць, што тут на Бацькаўшчыне робіцца. Якое ўжо там жыццё чалавеку без Радзімы! Здаецца, і не думаеш пра яе штохвілінкі, а яна заўсёды помніцца.

Мікалай Валынец трапіў на чужыну ў другую сусветную вайну. Спачатку была Італія, потым перабраўся ў Англію. Краіны розныя, а цяжка было аднолькава. У Гудсвіле ўладкаваўся на тэкстыльную фабрыку. На ёй і цяпер працуе.

Гледзячы на сіваю галаву старога эмігранта, на рукі, што ўжо, відаць, добра напрацаваліся за жыццё, пытаюся:

— Вы ўжо на пенсіі?

— Каб жыў у Савецкім Саюзе, ужо больш года быў бы на адпачынку, — нявесела ўсміхаецца Мікалай Лявонавіч. —

У Англіі ж ідуць на пенсію на пяць гадоў пазней.

— Ну, а пенсіі хапае старым на пражыццё?

— Хапае, каб не памерці. Толькі на самае неабходнае. Чаркі ў свята не возьмеш, — жартуе М. Валынец. — Вы ж ведаеце, — пасур'эзнеў ён, — у нас інфляцыя. Як, дарэчы, і ва ўсім капіталістычным свеце. Вось толькі пра Савецкую краіну нічога падобнага не чуваць. Я, калі прыехаў сюды першы раз і пайшоў у банк мяняць грошы, мне за фунт стэрлінгаў далі 2 рублі 30 капеек. Было гэта, здаецца, год дзесяць таму назад. У другі мой прыезд мне плацілі 1 рубль 70 капеек, а сёлета за фунт я атрымаў 1 рубль 30 капеек. Кошт рубля застаецца нязменным, а з нашым фунтам, пабачыце, будзе яшчэ горш. Самі падумайце, як чалавек павінен сябе адчуваць, калі ён прыходзіць раніцою ў магазін — хлеб на цэнт даражэйшы. Заўтра зноў тое ж самае. Рабочыя бастуюць. Здраецца, гаспадары нават павышаюць ім зарплату. Пенсіянеры і такой магчымасці пазбаўлены. Бастуй не бастуй, пенсію не павысяць.

— У нас вельмі многа беспрацоўных, — працягваў свой сумны расказ эмігрант. — Не, людзі не паміраюць з голаду. Жывуць на дапамогу. Самае страш-

нае, калі чалавек нікому не патрэбен, у яго няма занятку і ён не ведае, куды сябе падзець. Я з жонкай размаўляю, — ківае Мікалай Лявонавіч у бок жанчыны, якая адкрывала мне дзверы. — Яна ўжо даўно на пенсіі. А раскавае, што часам просіць, каб далі ў калгасе якую нецяжкую работу. З людзьмі хочацца пабыць, веселей з імі, гаворыць. Бачыш, што і ты ім патрэбна.

Тут, на Радзіме, у Мікалая Валынца жывуць жонка і дачка з двума дзецьмі. Пасля вайны ён пачаў перапісвацца з імі, потым прыехаў...

— Вы ўжо трэці раз, Мікалай Лявонавіч, у Вілейцы? Што бачыце новае? Як вам здаецца, ці мяняецца наша жыццё?

— Мяняецца да лепшага. І не толькі ў Вілейцы, але і ў маіх родных Каловічах.

У гэтай вёсцы зараз жыве брат Мікалая Лявонавіча — Канстанцін. У час вайны вёска двойчы гарэла. Пасля адбудавалі яе. Каловічы зусім новыя. Дамы вялікія, прыгожыя, добра ашалаваныя. Мікалай Лявонавіч пагасціў у брата, не абмінуў дамы і іншых родзічаў. «Частавалі добра. Мы калісьці толькі па святах елі такую ежу, што яны кожны дзень ядуць», — пачула я ад яго фразу, якую часта гавораць нашы землякі, пабыўшы ў сваіх вёсках. Уразіла Валынца наладжанасць, нават багацце сялянскага быту. У людзей ёсць грошы на ашчадных кніжках, а ў гаражах пры дамах — машыны і матацыклы. У калгасе ўсе атрымліваюць добрую плату за сваю працу.

— Нам даўней не было дзе грошы зрабляць, — вяртаецца ў сваё мінулае мой субяседнік. — Адзінае выйсце — нанімацца да пана. А ў таго рабілі многа, а грошай мелі — кот наплакаў.

Мікалай Лявонавіч застаўся амаль непісьменным. Мае ўнукі таксама засталіся сіротамі. Дачка страціла мужа, а яны — бацьку. Я прыехаў, думаў, спатрэбіцца мая дапамога. А яны нічога, жывуць. Унук з унучкай ходзяць у школу, маля дык яшчэ і ў музычную. Дачка ім для наступнага навучальнага года ўжо купіла падручнікі, швыткі. Яны тут нядорага каштуюць. Так што дзеці — сіроты, але не абяздоленыя.

— Мікалай Лявонавіч, вы, калі вяртаецеся ў Англію, многа раскаваеце пра Савецкі Саюз?

— Раскаваю. І не толькі рускім, але і англічанам. Яны таксама цікавяцца. Да прыкладу, на выступленні савецкага балета немагчыма было дастаць білеты. За месяц загадзя іх усе раскупілі. Цяпер пра вашу краіну ва ўсім свеце ведаюць многа добрага. Хай вам і далей шчасціць ва ўсіх вашых справах.

Д. ЧАРКАСАВА.

Ідзе ўборка збожжавых у калгасе імя Калініна Брагінскага раёна. Рабочым планам гаспадаркі прадугледжваецца за 10 дзён убраць хлеб на плошчы 1 231 гектар.

НА ЗДЫМКУ: падборка валкоў на палях калгаса.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

7 ЧЭРВЕНЯ 1927 года на пероне галоўнага вакзала ў Варшаве быў забіты паўнамоцны прадстаўнік СССР у Польшчы Пётр Войкаў. Гэтае забойства — адно са звышчужаў у ланцугу антысаветскіх правакацый, падрыхтаваных агентурай міжнароднага імперыялізму. Раней, 6 красавіка 1927 года, адбылося нападзе на прадстаўніцтва СССР у Пекіне, на саветскія консульствы ў Шанхай

настаўніцай у мясцовай пачатковай школе. У 1915 годзе, у сувязі з наступленнем нямецкіх войск, Кавэрды выехалі ў Самару, у 1920 годзе — вярнуліся назад у Вільню. Пасля вяртання на радзіму бацька Кавэрды збег, кінуўшы жонку і траіх дзяцей, таму Барыс Кавэрда, як старэйшы ў сям'і, быў вымушаны шукаць работу. Ён уладкаваўся экспедытарам у рэдакцыю вільнянскай газеты «Грамадскі голас», якую вы-

У такое асяроддзе трапіў Барыс Кавэрда. «Часовая беларуская рада» знаходзілася на службе польскай дэфензівы і вяла барацьбу з рэвалюцыйным і нацыянальна-вызваленчым рухам у Заходняй Беларусі. Члены яе высочвалі камуністаў, даносілі на іх у паліцыю, дапамагалі ёй разганяць мітынгі і дэманстрацыі працоўных. На сродкі дэфензівы «рада» выдавала газету «Грамадскі голас», а пасля—

Хто стаіць за спіноў Кавэрды?

і Цяньцзіне, а 12 мая было разгромлена гандлёвае прадстаўніцтва СССР у Лондане.

Правячыя колы імперыялістычных дзяржаў не маглі змірыцца з існаваннем першай у свеце краіны сацыялізму. Пасля няўдалага паходу аб'яднаных сіл Антанты супраць маладой рэспублікі Саветаў яны імкнуліся задушыць яе шляхам эканамічнай блокады. Але планы імперыялістаў праваліліся. Саветскі народ, залячыўшы раны, нанесеныя замежнай інтэрвенцыяй і грамадзянскай вайной, прыступіў да індустрыялізацыі краіны. І тады на Захадзе зноў пачалі складаць планы новай ваеннай інтэрвенцыі. Застрэлышчыкам у гэтай справе выступіў англійскі імперыялізм. Была арганізавана серыя правакацый, трагічнай кульмінацыяй якіх з'явілася забойства Войкава ў Варшаве.

Да цяперашняга часу многія гісторыкі лічаць, што забойца Войкава Барыс Кавэрда належаў да арганізацыі рускіх манархістаў, з асяроддзя якіх разведкі імперыялістычных дзяржаў вербавалі агентаў для падрыхтоўкі работ супраць СССР. Гэтай думкі прытрымліваюцца саветскія гісторыкі М. Жукоўскі, аўтар кнігі «Полномочный представитель СССР», прывесенай жыццю і дзейнасці П. Войкава, і М. Касвінаў, аўтар артыкула «Двадцать три ступени вниз», надрукаванага ў ленинградскім часопісе «Звезда» ў 1972—1973 гг. Аднак следства, праведзенае ў Вільні адразу пасля арышту Кавэрды, паказала, што ён не падтрымліваў ніякіх сувязей з рускімі манархістамі. Яны, як паведаміў начальнік вільнянскай паліцыі, ведалі аб ім толькі з газет¹.

Не быў Кавэрда і тэарыстам-адзіночкам, якім яго прадставіў суд буржуазна-памешчыцкай Польшчы. Гэта пацвярджаюць матэрыялы суда і перыядычнага друку таго часу. З іх відаць, што за спіноў забойцы стаялі людзі, цесна звязаныя з разведкамі імперыялістычных дзяржаў. Барыс Кавэрда нарадзіўся ў 1907 годзе ў вёсцы Янішкі Вільнянскага павета. Бацька яго, Сафрон Кавэрда, працаваў пісарам у гміне, маці —

давала так званая «Часовая беларуская рада», што дзейнічала ў цесным кантакце з польскімі ўладамі.

«Часовая беларуская рада» была контррэвалюцыйнай арганізацыяй. Яна аб'ядноўвала кучку злачынцаў з асяроддзя беларускіх буржуазных нацыяналістаў. На чале яе стаялі такія заклятыя ворагі беларускага народа, як Арсень Паўлюкевіч, Станіслаў Валэйша і Тэадор Вернікоўскі. Яны мелі багаты вопыт у ажыццяўленні контррэвалюцыйных авантур.

Арсень Паўлюкевіч, урачэнедаўчак, удзельнічаў у крываваых пагромах, якія тварылі ў Беларусі банды Булак-Булаховіча ў гады грамадзянскай вайны, быў адным з арганізатараў контррэвалюцыйнага мяжыку ў раёне Слуцка, узнятага ў кастрычніку 1920 года беларускімі буржуазнымі нацыяналістамі. Пасля разгрому мяжыку ён апынуўся ў Заходняй Беларусі, дзе заняўся палітыканствам. Калі польскай буржуазіі і памешчыкам спатрэбілася апраўдаць у вачах сусветнай грамадскасці сваю захопніцкую палітыку, у снежні 1921 года ён разам з Паўлам Алексюком, Станіславам Валэйшам і іншымі сабралі зборышча, якое назвалі «з'ездам Заходняй Беларусі». Гэты «з'езд» абвясціў аб «добрахотным» далучэнні Заходняй Беларусі да буржуазна-памешчыцкай Польшчы.

Польскі ўрад шчодро заплаціў здраднікам за іх паслугі. Толькі «на першых патрэбы», як выхаваліся сам Паўлюкевіч, яны атрымалі 200 тысяч марак¹.

Бліжэйшы памочнік Паўлюкевіча Станіслаў Валэйша быў звычайным крмінальным злачынцам. Яшчэ да рэвалюцыі ён пяць разоў прыцягваўся да судовай адказнасці за аграбленне банкаў і падробку банкаўскіх чэкаў². Тэадор Вернікоўскі з'яўляўся адным з ініцыятараў так званага «Усебеларускага кангрэсу» — контррэвалюцыйнага зборышча, скліканага беларускімі буржуазнымі нацыяналістамі ў снежні 1917 года. Гэты «кангрэс» ставіў мэту адарваць Беларусь ад Саветскай краіны і аднавіць у ёй уладу буржуазіі і памешчыкаў.

«Беларускае слова». Гэтыя газеты прапаведвалі самы разбэшчаны нацыяналізм, паклёпнічалі на Кампартыю Польшчы і Кампартыю Заходняй Беларусі, на Саветскі Саюз і БССР.

Кіраўнікі «Часовай рады» ў арбіту сваёй дзейнасці ўцягнулі і Барыса Кавэрду. Ён хутка зарэкамендаваў сябе спрытным правакатарам.

Займаючыся ў Вільнянскай беларускай гімназіі, Кавэрда сачыў за настроймі навучэнцаў і выкладчыкаў, даносіў на іх у паліцыю, а пасля выступіў сведкай на судовым працэсе па справе аб іх рэвалюцыйнай дзейнасці³. Будучы выкрытым, Кавэрда, вядома, больш не мог вучыцца разам з тымі, каго выдаў у рукі дэфензівы. Яму прыйшлося ў 1927 годзе перайсці ў рускую гімназію.

За бездакорную службу Паўлюкевіч назначыў Кавэрду карэктарам газеты «Беларускае слова» і зрабіў сваім асабістым сакратаром⁴.

Варожа ставячыся да сацыялістычнага ладу, беларускія нацыяналісты ўскладалі ўсе надзеі на новую інтэрвенцыю супраць СССР. Вось што, напрыклад, пісала «Беларускае слова»: «Польшча павінна быць ініцыятарам новага аканальнага паходу ўсіх культурных дзяржаў супраць дзікага ўсходу»⁵.

На гэта звярнулі ўвагу разведкі імперыялістычных дзяржаў. У Вільню, дзе знаходзілася прыстанішча беларускага нацыяналізму, пачалі наведвацца розныя «дыпламатычныя місіі». У сакавіку 1927 года сюды прыязджалі прадстаўнікі ваеннага аташэ англійскага пасольства ў Польшчы палкоўнікі Е. Клайтан і Ч. Брыдж. 13 красавіка тут пабываў пасол Англіі ў Польшчы Макс Мілер. Напярэдадні забойства Войкава ён яшчэ двойчы прыязджаў у Вільню⁶. Тут Паўлюкевіч і прадставіў англійскім «дыпламатам» Кавэрду, як магчымага выканаўцу іх планаў⁷.

[Заканчэнне будзе].
Мікалай СТАШКЕВІЧ,
кандыдат гістарычных навук.
Іван КОЎКЕЛЬ.

¹ «Наша праўда», 15.7.1927.
² Там жа.
³ «Беларускае слова», 8.4.1927.
⁴ «Саветская Беларусь», 12.7.1927.
⁵ «Беларускае слова», 22.1.1928.

Мінск сёння. Новыя жылыя дамы ў мікрараёне «Усход-1». Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

за мяжой і дома У ГОНАР СВЯТА БРАТНЯЙ КУБЫ

Працоўныя Кубы, усё прагрэсіўнае чалавецтва шырока адзначаюць знамянальную дату ў гісторыі рэвалюцыйнай барацьбы кубінскага народа, Дзень нацыянальнага паўстання — 23-ю гадавіну штурму казармы Манкада.

У Доме літаратараў 26 ліпеня адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў працоўных Мінска, прысвечаны 23-й гадавіне штурму казармы Манкада.

У прэзідыуме сходу — другі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Аксёнаў, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, прадстаўнікі партыйных, саветскіх, прафсаюзных, камсамольскіх арганізацый, перадавікі вытворчасці, дзеячы навукі і культуры.

З дакладам выступіла член праўлення Беларускага аддзялення Таварыства саветска-кубінскай дружбы, сакратар Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў Л. Барабанова. Яна адзначыла асаблівую значнасць штурму казармы Манкада ў справе Кубінскай рэвалюцыі, якая ярка і пераканаўча паказала, што ў наш час, калі суадносіны сусветных сіл змяніліся на карысць сацыялізму, народ нават невялікай краіны можа дабіцца поўнага нацыянальнага вызвалення, паспяхова ажыццяўляць карэнныя сацыяльныя пераўтварэнні, забяспечваючы прагрэс ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

Удзельнікі сходу ўспрымалі выступленне прадстаўніка пасольства Рэспублікі Куба ў СССР Марыі Рэгле Эрнандэс, якая выказала шчырую падзяку за дружэлюбныя пачуцці і добрыя пажаданні ў адрас кубінскага народа. Яна падкрэсліла вялікае значэнне брацкай дапамогі Саветскага Саюза для паспяховага руху наперад Кубы па шляху сацыялізму.

Удзельнікі ўрачыстага сходу накіравалі прывітальную тэлеграму ў адрас асацыяцыі кубіна-саветскай дружбы.

КАМУНІСТЫ ІНДЫІ Ў МІНСКУ

Мінск наведала дэлегацыя членаў Нацыянальнага савета Камуністычнай партыі Індыі на чале з таварышам Гіры Прасадам. Госці мелі гутарку ў ЦК Кампартыі Беларусі. Кандыдат у члены бюро, загадчык аддзела арганізацыйна-партыйнай работы ЦК КПБ І. Якушаў расказаў ім аб дасягненнях Саветскай Беларусі ў развіцці эканомікі і культуры, аб рабоце партыйных камітэтаў і арганізацый рэспублікі па мабілізацыі працоўнай гарадоў і вёсак на паспяховае выкананне гістарычных рашэнняў XXV з'езда КПСС, планаў і сацыялістычных абавязальстваў першага года дзесятай пяцігодкі.

У ходзе гутаркі І. Якушаў адказаў на пытанні гасцей, якія датычылі розных бакоў жыцця рэспублікі, арганізацыйна-партыйнай работы.

Індыйскія камуністы агледзелі новыя раёны гарадскога жыллёвага будаўніцтва, наведвалі Дом-музей і з'езда РСДРП, Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс Хатынь, дзе ўсклалі кветкі да Вечнага агню, пабывалі на Кургане Славы.

Цёпла сустрэлі прадстаўнікоў Камуністычнай партыі Індыі работнікі Мінскага аўтамабільнага завода. Госці агледзелі цэкі, культурна-бытавыя ўстановы прадпрыемства.

Камуністы Індыі мелі гутаркі ў Мінскім райкоме КПБ, у рэдакцыі газеты «Звязда», наведвалі саўгас імя Ульянава Мінскага раёна, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У. І. Леніна.

ГОСЦІ З ІТАЛІІ

У Мінску гасціла дэлегацыя сакратараў мясцовых аддзяленняў асацыяцыі «Італія — СССР» на чале з сакратаром аддзялення горада Балонні Чэзарына Вольта.

Госці азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі горада-героя Мінска, наведвалі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Дом-музей і з'езда РСДРП, мемарыяльны комплекс Хатынь. Яны былі прыняты ў Мінскім гарвыканкоме, наведвалі піянерскі лагер «Будаўнік», сустрэліся з актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі.

ВЕЧАР ДРУЖБЫ

У Доме акцёра адбылася сустрэчка мінскіх мотавелазаводцаў з групай польскіх шахцёраў і тэкстыльшчыкаў, якія прыбылі ў Саветскі Саюз па турысцкіх пуцёўках.

На вечары выступіў сакратар камітэта камсамола завода Н. Сенакосаў, які расказаў прадстаўнікам братняй Польшчы аб прадпрыемстве, аб ударных справах камсамольцаў. Затым госці расказалі аб сабе, падзяліліся ўражаннямі аб паездцы, сваімі працоўнымі планамі. З вялікай цікавасцю прысутныя паглядалі фільм аб Беларусі.

ШЧАСЛІВЫ РОДЖЭР ФРЭНК

Дваццацігадовы амерыканскі студэнт Роджэр Фрэнк стаў у сябе на Радзіме слаўтаццю пасля таго, як яго аперавалі ў Ленінградзе. Аб гэтым сведчаць не толькі газетныя і часопісныя выразкі, але і фатаграфія, прысланая Роджэрам у Навукова-даследчы нейрхірургічны інстытут імя прафесара А. Паленава, на якой ён зняты разам з бацькам і прэзідэнтам ЗША Дж. Фордам.

«З добрымі ўспамінамі аб Ленінградзе!» — уласнай рукою напісаў на ёй юнак, які яшчэ крыху больш як год назад не мог паварушыць пальцамі.

Юнак быў дастаўлены ў Ленінград з Портленда ў пачатку мінулага года. Складаны пералом шыйнага пазванка і траўма спіннага

мозгу цалкам пазбавілі яго не толькі рухаў, але і надзей. Амерыканскія ўрачы зрабілі, што маглі, але Роджэр, паводле іх думкі, быў асуджаны на пакуты. Аднак, як паказала комплекснае абследаванне, у Роджэра быў менавіта той выпадак, калі прафесар В. Угрумаў, дырэктар інстытута імя А. Паленава, і яго паслядоўнікі лічаць аперацыю перспектыўнай. Працягвалася яна чатыры гадзіны.

— Калі я наведваў Роджэра ў час сваёй навуковай паездкі ў ЗША, — расказаў пасля вяртання ў Ленінград Венямін Угрумаў, — то з задавальненнем пераканаўся, што справы яго значна палепшыліся. Ён ходзіць з дапамогай фіксуемых апаратаў, займаецца плаваннем, рыхтуецца да паступлення ў каледж. Дарчы, у Вашынгтоне члены нашай дэлегацыі правялі кансультацыйны прыём хворых з такімі ж пашкоджанымі пазваночніка і спіннага мозгу. Думаю, што нашы парады дадуць магчымаць амерыканскім урачам аблегчыць лёс хаця б некаторым з іх.

Гагаринское поле

Если ехать от Саратова на юг по пологому левому берегу Волги, то на тридцать седьмом километре за кудрявой лесополосой вы увидите стальной обелиск с нацеленной в небо космической ракетой. Это Гагаринское поле. Прославленное русское поле нашей Отчизны...

Посмотришь — здесь такие же, как всюду, хлеба тянутся к солнцу после благодатных дождей, и такой же, как везде, терпкий запах полыни, и неброский ковер полевых цветов, и такие же высокие облака над головой. Но вряд ли найдется человек, сердце которого не забилось бы сильнее при взгляде на это раздольное поле, где Юрий Гагарин сделал первые шаги по Земле после возвращения из космоса.

Весна в тот год была полна света и тепла. Пели жаворонки. Рокотали тракторы. И совсем неожиданной оказалась потрясая всех весть: в космосе — человек! Механизаторы колхоза имени Шевченко еще не успели прийти в себя, как среди ясного неба громыхнул гром, и тракторист Яков Лысенко крикнул: «Хлопцы, лэтьць щось такэ!» На землю опустились парашюты...

Как встречали Гагарина — известно. На одном снимке, сделанном 12 апреля 1961 года на месте приземления, запечатлена масса людей, бегущих по полю. На переднем плане — сияющий от восторга мальчишка в белой майке. А чуть дальше — мужчина в кепке, стремглав несущийся по кочкам на велосипеде...

С землей саратовской у Гагарина было многое связано в жизни. Несколько лет провел он в городе на Волге, учась в индустриально-педагогическом техникуме на тихой зеленой улице Сакко и Ванцетти. Каждый день прохожу я мимо этого строгого здания, и всегда на постаменте скульптурного портрета космонавта-1 вижу букеты живых цветов. Здесь, в Саратове, Юру неудержимо позвало к себе бездонное небо. После занятий в техникуме спешил он в аэроклуб. Отсюда начиналась дорога в космос.

«Случилось, как в хорошем романе, — писал Гагарин, — мое возвращение из космоса произошло в тех самых местах, где я впервые в жизни летал на самолете... Ступив на твердую землю, я увидел женщину с девочкой, стоявших возле пятнистого тельца и с любопытством наблюдавших за мной. Пошел к ним. Они направились навстречу. Но чем ближе они подходили, тем шаг их становился медленнее. Я ведь все еще был в ярко-оранжевом скафандре...»

Женщина с девочкой — это местная хительница Анна Акимовна Тахтарова со своей маленькой внучкой. Анну Акимовну часто называют первым человеком, увидевшим космонавта после приземления. Так ли это? Время неумолимо, Тахтаровой сейчас уже нет... Но осталась запись ее рассказа о незабываемом апрель-

ском дне. Вот что свидетельствует очевидица: «Я с самого утра копалась в огороде — сажала картошку. И только-только подумала, что пора бы отвести внучку домой, как вдруг слышу ее голосок: «Бабушка, смотри, смотри!» Подняла я голову — вижу: человек идет в нашу сторону...»

Короче говоря, первой Юрия Алексеевича Гагарина увидела не сама Тахтарова, а ее внучка. Ну, понятно, в ту пору у внучки интервью не брали: было-то ей всего пять годков. Но ведь сколько времени прошло с тех пор! Где же эта девочка, какова ее судьба?

Теперь я знаю: зовут ее Рита Нурсканова. В июле ей исполнится двадцать. Недавно она вышла замуж за хорошего парня Анатолия, который увез ее в город Харабали Астраханской области. Теперь уже у самой Риты растет дочка — маленькая Оксанка.

Признаюсь, когда я искал Риту, многих удивляла моя настойчивость: «А зачем вам эта девочка? Что могла она запомнить в свои пять лет». Действительно — что? Но, наверное, есть память ума и есть память сердца. Накануне войны мне тоже было пять лет, но двадцать второе июня сорок первого года я забыть не смогу; и сейчас вижу, как отец, расцеловав мать и нас, пятерых ребятишек, уходил на фронт. На днях я позвонил в Харабали и услышал в трубке негромкий Ритин голос:

— Мне говорят: ты такая счастливая — первой увидела Гагарина на Земле! Ну, что тут сказать... Этим счастьем я безмерно дорожу и детям его передам. Вы спрашиваете, помню ли я 12 апреля? Конечно. Только, знаете, этот день в моей памяти, словно музыка, которую начинаешь понимать с годами. Ну, а то, как шел Гагарин по полю в оранжевом костюме и как он нам с бабушкой улыбался, — это все стоит передо мной...

Не раз бывал я на Гагаринском поле — и в дождь, и в зной, и в трескучий мороз. И всегда виделось оно мне по-новому. А на этот раз мы приехали сюда с истым степняком, хлеборобом от дедов-прадедов Иваном Кузьмичом Руденко. Пятнадцать лет назад был он в колхозе имени Шевченко учетчиком, сейчас бригадир.

Остановились мы на пригорке, откуда все это поле видать как на ладони. Порывистый волжский ветер буйно волновал густую рожь, небо косматилось темными тучами, вспыхивали молнии, и эта неповторимая, чеканная краса Гагаринского поля щемила душу.

Иван Кузьмич как вышел из машины, так и застыл на месте, жадно охватывая округу повлажневшими глазами.

— Ах, — махнул он рукой. — Сколько видел-перевидал это поле, а все опять переживаю... В-о-о там, за посадкой, стояли мы тогда у полевого стана. Вдруг загремело — и парашюты в небе. Мы и помчались... Но раньше нас, вы знаете, Гагарина встретила Тахтарова с

внучкой. Анна Акимовна после нам рассказывала, что сначала они немного испугались «человека с неба», но Гагарин так хорошо заулыбался и крикнул: «Свой я, свой», — и они успокоились. Юрий Алексеевич спросил у Тахтаровой, нет ли где поблизости транспорта (ему ведь срочно надо было к телефону, чтоб про посадку доложить). Ну, Тахтарова и говорит, что есть у них лошаденка с повозкой (муж-то у нее был тогда лесником). Но Гагарин головой покачал: мол, ему нужно побыстрее. И тут Тахтарова сказала: «А вот механизаторы — уж у них транспорт найдется».

А мы по полю бежали да, сказать по правде, не думали, что перед нами — сам Гагарин: только ведь по радио говорили, что он над Африкой пролетает. Ну, подбегаем. А он руку приветливо протягивает: «Разрешите представиться: я — космонавт Гагарин». И просто так добавил, по-свойски: «Давайте, ребята, знакомиться». Нам бы его целовать, обнимать, качать, но мы прямо окаменели от неожиданности: неужели это он?! А Гагарин стал нас спрашивать, чем мы тут на поле заняты. Говорим, что сеем ячмень. «Ну и как успехи?» Отвечаем: «Даем полторы нормы». Гагарин сказал: «Молодцы». Если бы не его скафандр космонавта, со стороны можно было бы подумать, что шел по полю человек из соседней деревни да остановился поговорить. Вот годы летят и летят, и одно меня все сильнее потрясает: он так стоял перед нами, будто и не был ТАМ!

Руденко задумчиво посмотрел в небо — туда, где над нашими головами невидимый, далекий, загадочный расстилался космос...

— Ну, а потом? — Потом машина подошла. Сел Гагарин в кабину, захлопнул, было, дверку, но опять ее распахнул и весело нам подмигнул: «Ребята, вы с этого места не уходите, я вернусь». Он, точно, вскоре вернулся — но уже в окружении специалистов. Посмотрел в нашу сторону, руками развел: дескать, не сердитесь, друзья, больше поговорить не удастся...

Через четыре года после приземления Гагарин приехал в гости в колхоз имени Шевченко. Его на собрании почетным колхозником избрали — книжка трудовая космонавта-1 по сей день хранится в хозяйстве. Подошел тогда к нему Руденко: «Юрий Алексеевич, а помните, как я вам скафандр помогал снимать?» Гагарин рассмеялся: «Давайте-ка по этому случаю сфотографируемся».

В тот самый апрельский день на месте приземления люди вбили в землю охранный столбик с броской надписью: «Не трогать! 12.04.61 — 10 ч. 55 м. моск. врем.». А потом здесь на средства, заработанные на субботниках трудящимися города Энгельса и прилегающего к нему сельского района, был воздвигнут обелиск. Автобусами, машинами, мотоциклами, а то и в пешем туристском строю стекаются к нему школьники и студенты, рабочие и ученые, учителя и артисты. Едут и гости из-за рубежа. Едут и молодожены на расцветных яркими лентами машинах: такая традиция — после торжественного бракосочетания положить букет цветов к обелиску и постоять в молчании...

Пройдут века и века, но никогда не зарастет сюда народная тропа. Два знаменитых поля боя было раньше у матушки-России — Куликово и Бородино. А нынче вровень с ними встало Гагаринское поле — символ мужества и разума Человека. М. ОВЧАРОВ.

Шчырасць любові да народа

Рыгора Раманавіча Шырму называюць патрыярхам беларускай музыкі, фалькларыстыкі. І гэта справядліва. Велізарны ўклад унёс ён у развіццё нацыянальнай культуры. Нястомна працуе і сёння. Ён узначальвае Саюз кампазітараў Беларусі, апублікаваў шмат каштоўных зборнікаў народнай творчасці, сярод якіх і фундаментальны збор беларускіх песень.

З беларускай музыкі, асабліва з народнай песняй, Рыгор Раманавіч звязваў усё сваё жыццё. «...Я заглянуў у бяздонныя крыніцы народнай песнятворчасці, ад якой, як зачараваны, не маю сілы ўжо адарвацца. Я бязмежна шчаслівы, што яны памаглі мне зберагчы найвялікшую каштоўнасць музычнай культуры нашага народа», — піша ён.

Беларускай песні прысвяціў Р. Шырма асобныя кнігі, шмат артыкулаў, рэцэнзій. Многія з іх увайшлі ў зборнік «Песня — душа народа», выдадзены нядаўна ў выдавецтвам «Мастацкая літаратура» (укладанне, каментарыі, бібліяграфія Васіля Літвінкі, навуковае рэдагаванне Ніла Гілевіча).

З апублікаваных ста выступленняў Р. Шырмы перад чытачом паўстае палыманы прапагандыст роднай песні, вялікі патрыёт сваёй Радзімы, інтэрнацыяналіст, нястомны барацьбіт за высокія ідэйна-эстэтычныя прынцыпы мастацтва.

Закаханы ў родную матчыню песню, Рыгор Раманавіч з самага пачатку свайго творчага шляху ўсім сэрцам і розумам адчуў і зразумеў надзвычайнае характава яе чужой мелодыі і высокапаэтычнага верша з «яго найўнямі чаруючымі образамі і зваротамі». Зборнік ахоплівае публікацыі Р. Шырмы з 1929 да 1974 года, адкрываецца ён невялікім уступам укладальніка і артыкулам Н. Гілевіча аб жыцці і дзейнасці Шырмы.

Адчуванне высокага паэтычнага характава беларускай народнай песні, глыбокай мудрасці яе зместу праявілася ўжо ў прадмове Р. Шырмы да зборніка «Беларускія народныя песні», апублікаванага ў 1929 годзе ў Вільні. Ужо ў гэтым артыкуле Шырма паказвае не толькі эстэтычнае, але і вялікае сацыяльнае значэнне народнага музычнага мастацтва, песні, «бо песня злучае народ, яна ўсведамляе яго і дае сілы змагацца за лепшае заўтра...». Гэту ж думку ён развіў у артыкуле, змешчаным у 1933 годзе ў «Летапісу ТБШ» (№ 2).

Рыгор Раманавіч Шырма правільна зразумеў і ўсвядоміў артыкул У. І. Леніна «Развіццё рабочых хораў у Германіі», у якім правадыр сусветнага пралетарыяту надаваў вялікае значэнне арганізацыі рабочых хораў, прапагандае сацыялізму рабочай песняй. У. І. Ленін выказваў упэўненасць: «Ніякія паліцэйскія прыдзіркі не могуць перашкоджаць таму, што ва ўсіх вялікіх гарадах свету, ва ўсіх фабрычных пасёлках і ўсё часцей у хацінах батракоў чуюцца дружыны пралетарскай песня аб бліжнім вызваленні чалавечтва ад наёмнага рабства».

Прымяняючы вучэнне У. І. Леніна да тагачасных умоў жыцця, калі буржуазна-фашысцкі ўрад Пілсудскага дусіў усякае праўленне класавай і нацыянальнай самасвядомасці беларусаў, Р. Шырма правільна паказаў ролю народных хораў у грамадстве:

«У нашых умовах, дзе трэба шукаць бадзёрасці, будзіць яшчэ санлівых і што апусціліся ў мяшчанскае балю-

У Палацы культуры салігорскіх гарнякоў створана шмат гурткоў і студый для дзяцей. Асаблівай папулярнасцю тут карыстаецца ансамбль песні і танца «Іскарка». НА ЗДЫМКУ: удзельніцы танцавальнай групы ансамбля Алена КУЗЬМІНА і Любоў ЛЯДСКАЯ.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПАСТАНОВАІ калегіі Міністэрства культуры БССР за шматгадовую плённую пра-

цу на прапагандзе самадзейнага мастацтва і актыўны ўдзел у культурным абслугоўванні працоўных званне «народны» прысвоена калектыву аркестра народных інструментаў стаўбцоўскага раённага Дома культуры і харавому калектыву мышкавіцкага сельскага Палаца культуры калгаса

«Рассвет» імя К. Арлоўскага Кіраўскага раёна.

ЯК НІКОЛІ, багатая гэтым летам гастрольная афіша самадзейных артыстаў Мінскага аўтазавода.

Народны мужычынскі хор і вакальны ансамбль «Журавінка» дэманстравалі сваё майстэрства працоўным Валгагра-

да і Набарэжных Чаўноў. У Ленінград на фестываль народнай творчасці «Свята працы» хутка адправіцца хор народнай песні. Гастрольную пазедку на Прыбалтыцы зробіць і ансамбль танца «Крыніцы».

ВЫДАВЕЦТВА «Мастацкая літаратура» выпусціла кнігу «Татры пляюць». У яе увайшлі каля ста вершаў сучасных сла-

вацкіх паэтаў у перакладзе на беларускую мову.

Гэты зборнік дае магчымасць нашаму чытачу шырока пазнаёміцца з творчасцю вядомых паэтаў братняга народа, прафэсійнай розных пакаленняў.

Пераклад са славацкай на беларускую мову зрабіў Пятр Пятр Пятр.

та, уліваць свежасць і сілу стомленым у баях за пачэснае месца для працоўнага народа, асабліва важнае значэнне набывае арганізацыя народных хораў». І ён палка заклікае ўсіх працаўнікоў культуры арганізоўваць хоры.

Публіцыстычныя артыкулы Р. Шырмы, у якіх ён выступае ў якасці палымянага прапагандыста перадавага мастацтва, спалучаюцца з навуковымі працамі аб асобных відах і жанрах народнай творчасці. Стыль гэтых прац мала чым адрозніваецца ад стылю яго публіцыстыкі. Таму складальнік аднёс і гэтыя працы да раздзела «Публіцыстыка», хоць змест іх не адпавядае назве раздзела. Сюды ўвайшоў, напрыклад, навуковы артыкул «Беларускія валачобныя песні ў Заходняй Беларусі», апублікаваны Р. Шырмай у 1936 годзе. У артыкуле аўтар выказвае думкі аб генезісе беларускіх валачобных песень, адмаўляе сувязь іх з'яўлення з увядзеннем хрысціянства.

Ён заўсёды клапаціўся аб высакаякаснай музычнай апрацоўцы беларускай народнай песні прафесійнымі кампазітарамі, крытыкаваў «шляхецка-рамантычны прымітывізм» у гэтай справе.

Не менш патрабавальны Р. Шырма да твораў прафесійнай музыкі. Перш за ўсё ён патрабуе дасканаласці па ідэйнаму зместу і мастацкай форме тэксту песні. Ён справадліва крытыкуе тэкст А. Дзержынскага да кантаты «Сорак год», які з'яўляецца «механічным наборам слоў без кроплі пачуцця і шчырасці», і сцвярджае, што «праўдзівая пазія сама ў сабе павінна несці зерне таго мастацтва, якое сагравае і любіць чалавека».

Поспех дзейнасці кожнага кампазітара, на думку Р. Шырмы, залежыць ад яго сувязі з народам, з яго жыццём.

«Усё найлепшае, бессмяротнае ў мастацтве — ад народа. Усё найлепшае, што створана вялікімі майстрамі, створана для народа. І ў гэтых каштоўных традыцыях — аснова мастацтва нашага новага грамадства, якое будзе камунізм», — пісаў Р. Шырма ў 1962 годзе.

У сувязі з гэтым ён патрабавальна ставіўся да музычных кадраў:

«Каб мастацтва паспяхова развівалася, зберагаючы пры гэтым самабытны нацыянальны каларыт, трэба папаўняць творчы арсенал такімі людзьмі, якія з малаком маці ўвабралі б любоў да свае краіны, да яе мастацтва, мовы, прыроды».

Узорам высокай патрабавальнасці да сябе заўсёды быў і ёсць сам Р. Шырма. Гэта праяўлялася і ў яго кіраўніцтве Дзяржаўнай акадэмічнай харавоў капэлай БССР, і ў адборы ім фальклорных і прафесійных твораў для сваіх кніг. У сваёй выканаўчай дзейнасці Шырма дасягнуў такой мастацкай дасканаласці, што яго майстэрства глыбока кранала сэрца кожнага слухача. «Вы — вялікі і сапраўдны майстар, дарагі Рыгор Раманавіч! — пісаў яму А. Фадзееў. — Усё Вам падуладна».

Інтарэсы Р. Шырмы не абмяжоўваюцца толькі музыкой і фальклорам. Ён прысвяціў шмат сваіх артыкулаў і рэцэнзій творчасці пісьменнікаў А. Пушкіна, В. Бялінскага, М. Горкага, Я. Коласа, М. Танка і іншых.

У гады панавання фашысцка-санацыйнага рэжыму Пінскага Р. Шырма не баяўся прапагандаваць рускую культуру і літаратуру. Ідэі інтэрнацыяналізму ён прапагандаваў і ў сваіх артыкулах, і ў канцэртнай дзейнасці, і ў шматлікіх кнігах.

Кніга Р. Шырмы адлюстроўвае шматграннасць яго дзейнасці, паслядоўнасць і прынцыповасць яго пазіцыі ў навуцы і культуры, бязмежную адданасць Радзіме, Камуністычнай партыі.

А. ФЯДОСІК,
доктар філалагічных навук.

МАСТАЦТВА ПЯЦІ РЭСПУБЛІК

У Таліне праходзіла свята мастацтва пяці рэспублік — Беларусі, Малдавіі, Латвіі, Літвы і Эстоніі — V міжрэспубліканскі конкурс музыкантаў-выканаўцаў. Ён сабраў рэкордную колькасць удзельнікаў — больш як сто скрыпачоў, п'яністаў, віяланчэлістаў і спевакоў.

Па ўсіх чатырох спецыяльнасцях прадстаўнікі нашай рэспублікі, мінчане, трапілі ў III тур конкурсу. Сярод скрыпачоў дыпламантам стаў артыст Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР П. Сакін. Віяланчэлістка Т. Працько ў мінулым годзе скончыла Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю і зараз з'яўляецца асістэнтам-стажорам. Яна стала лаўрэатам конкурсу, заняўшы трэцяе месца.

Журы адзначыла грамацкае выступленне аднаго з самых юных удзельнікаў

конкурсу віяланчэлістаў — вучня 9-га класа сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі А. Кучынскага.

Мінчане, аматары фартэп'яйнай музыкі, напэўна, яшчэ не забыліся пра выступленне на рэспубліканскім конкурсе І. Шумілінай. Упэўнена і ярка выступіла яна і ў Таліне, заняўшы другое месца.

Як і на мінулых конкурсах, найбольш паспяхова выступілі нашы спевакі. Ужо пасля першага тура мясцовыя газеты пісалі: «Найбольш моцна выступілі спевакі Беларусі, Малдавіі і Літвы». Прадстаўнікі гэтых рэспублік і сталі пераможцамі. І. Краснадубскі, саліст ансамбля песні і танца Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, В. Цішына і Н. Харужанка, студэнткі Белдзяржкансерваторыі, былі адзначаны граматамі. Выхаванцы нашай кансерваторыі В. Скарабагатаў і А. Баскін падзялілі другое месца.

Завяршыўся конкурс урачыстым канцэртам, які адбыўся ў зале «Эстонія».

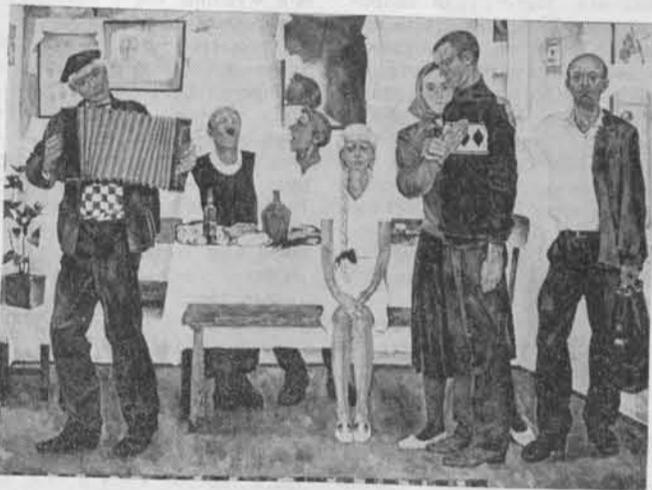
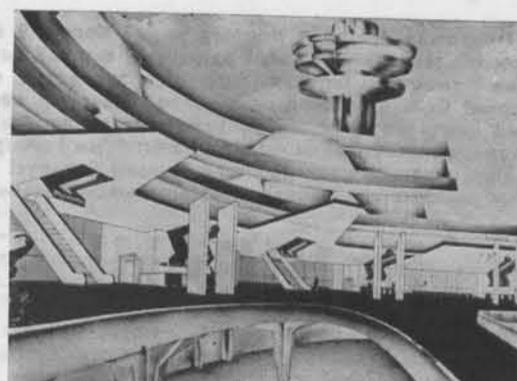
Л. ІВАШКОУ.

КНІГА ПРА Ф. СКАРЫНУ

У Вільнюсе, у выдавецтве «Навука» выйшла кніга Ляваса Уладзіміраваса, які на падставе многіх бібліяграфічных крыніц і архіўных дакументаў даследвае жыццё і творчую дзейнасць беларускага асветніка Ф. Скарыны.

У кнізе прыводзіцца шмат цікавых фактаў пра творчасць вучонага ў перыяды яго жыцця ў Кракаве, Падуі (Італія), Празе і Вільні. Выказваюцца абгрунтаваныя здагадкі пра спробы Скарыны паехаць у Маскву для наладжвання там друкарскай справы. Падкрэсліваецца яго роля ў развіцці і распаўсюджванні кнігадрукавання ва Усходняй Еўропе. У Вільнюсе на доме № 45 па вуліцы Горкага ўстаноўлена мемарыяльная дошка ў памяць аб вялікім сыне беларускага народа.

А. НЯДЗВЕЦКІ.

Экспазіцыю, што была разгорнута ў ліпені ў мінскім Палацы мастацтваў, можна з поўным правам назваць выстаўкай работ разнастайных і розных пакаленняў. Дэманстраваліся творы жывалісу, графікі, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, скульптуры, дызайнерскія рашэнні. Сярод аўтараў было нямаля тых, каго доб-

ра ведаюць аматары мастацтва, пра якіх пішуць няўначай як «народны», «заслужаны». Некаторыя імёны наведвальнікі ўпершыню сустракалі на такім прадстаўнічым вернісажы. Але і масіцытыя, і пачынаючыя былі тут на аднолькавых правах. Выстаўка, прысвечаная 30-годдзю Беларускага тэатральна-мастацкага інстыту-

та, знаёміла з дыпломнымі работамі выпускнікоў мастацкага факультэта.

Знаёміла месца на стэндах і для вучэбных малюнкаў, кампазіцый. Яны далі наведвальнікам магчымасць больш поўна ўявіць у працэсе фарміравання будучага мастака.

Дыпломная работа свайго роду межавы знак. Скончылася вучнёўства з парадкамі і заўвагамі педагогаў, пачынаецца самастойная творчасць. Шлях доўгі і складаны. Ці хопіць таленту і працавітасці! Ці за сваю тэму ўзяўся! Ці актуальная яна і для гледачоў! Адказаць на гэтыя пытанні творца будзе ўсё жыццё. Але ўжо ў дыпломнай рабоце прадчуваецца многае з таго, што ў поўнай меры рэалізуецца праз гады, дзесяцігоддзі.

Юбілейная справядзача інстытута была надзвычай цікавай. Сапраўдным адкрыццём з'явіліся работы мастакоў па тканінах, інтэр'еру і прамысловому мастацтву. Радавала не толькі іх арыгінальнасць, мастацкая адметнасць, але і лаканічныя паведамленні пад многімі работамі — «Прынята да вытворчасці».

НА ЭДЫМКАХ: гарадскі двухмесны аўтамабіль, распрацаваны Ф. Халабес, атрымаў пасведчанне на прамысловы ўзор; праект інтэр'ера і абсталявання для аэрапорта стварыў В. Чайка; «Провады ў армію» — карціна А. ВАЛАТОВІЧА; цацка-канструктар «Запарк» Таццяны і Станіслава БАНДАЛЕВІЧАУ на міжнароднай выстаўцы «Свет рэчаў — Яблынец-75» ўзнагароджана ганаровым дыпламам.

ДАМІНАНТА ЯГО ЖЫЦЦЯ

УЛАДЗІМІРУ ЮРЭВІЧУ — 60 ГОД

Сталасць — гэта не старасць, мудра сказаў паэт. Шасцідзсяцігоддзе Уладзіміра Юрэвіча якраз і з'яўляецца для яго парой творчага «зеніту», сталасці, высокага ўзлёту думкі, перыядам справядзач і, так сказаць, «перспектыўнага планавання» на будучыню.

Як пісьменнік У. Юрэвіч надзвычай шматгранны: літаратурна-мастацкая крытыка, публіцыстыка (у тым ліку тэле- і радыёпубліцыстыка), кнігі для дзяцей — у гэтых і іншых відах і жанрах мастацкай творчасці юбіляр мае, бясспрэчна, немалыя здабыткі і дасягненні. Але не выпадкова на самы першы план мы паставілі Юрэвіча-крытыка. Гэты літаратурны цэх не з лёгкіх. Але Уладзімір Юрэвіч даўно стварыў сабе рэпутацыю ўдумлівага, сур'ёзнага, вельмі тактоўнага літаратурнага крытыка з уласнымі аб'ектыўна абгрунтаванымі, вынашанымі крытэрыямі і ацэнкамі.

«Слова і вобраз» (1961), «Шматгалоссе жыцця» (1965), «Погляд» (1974) і зусім свежая кніга «Абрысы», што выйшла нядаўна, — вось асноўныя, самыя значныя творчыя вехі на пльнным шляху Юрэвіча як крытыка, актыўнага ўдзельніка літаратурнага працэсу. Але мне на памяці засталіся яго выступленні ў перыядычным друку, у спрэчках, палеміцы, на творчых абмеркаваннях у Саюзе пісьменнікаў.

Работы У. Юрэвіча ў галіне крытыкі тым цікавыя і каштоўныя, што яны дакладныя ў ацэнках, сацыяльна і эстэтычна пільныя, прасякнутыя пастаянным клопатам за стан спраў у нашай агульнай літаратурнай гаспадарцы.

Крытык звяртаецца і закранае тыя тэмы і праблемы, якія маюць асабліва важнае значэнне для развіцця беларускай літаратуры. І гэта адбілася на «Абрысах»: эстэтычны ідэал і праблема сучаснага героя, сённяшняга актуальнасць тэмы рабочага класа, сувязь сацыяльнага і маральнага, разнастайныя аспекты сацыялістычнага гуманізму — гэтыя і іншыя пытанні глыбока, страсна, вельмі зацікаўлена абмяркоўваюцца крытыкам.

Актыўны ўдзел у грамадскай рабоце, умяшанне ў жыццё — адна з галоўных адзнак грамадзянскасці крытыка. Ён часта сустракаецца з працоўнымі — рабочымі, настаўнікамі, студэнтамі, вучонымі... Любіць такіх сустрэчы, умее знайсці кантакт са сваімі слухачамі.

Адкуль такая шырыня, дзейнасць літаратурна-грамадскіх клопатаў? Карэнні яе, відаць, у характары гэтага юстомнага чалавека, у багаці жыццёвага вопыту, набытага ім. За плячыма — шмат дарог: вучоба ў школе, тэхнікуме, політэхнічным інстытуце, на філалагічным факультэце БДУ, праца дыктара Беларускага радыё, а ў гады Вялікай Айчыннай вайны — на радыёстанцыі «Савецкая Беларусь», журналістыка, выкладчыцкая работа на факультэце журналістыкі БДУ імя У. І. Леніна, праца ў літаратурным музеі Янкі Купалы, на тэлебачанні, у часопісе «Коммунист Белоруссии». Усюды ён імкнецца аддаць свае сілы, веды, талент на карысць грамадскай справе. У гэтым дамінанта яго творчых паводзін, жыцця.

У. ГНІЛАМЕДАУ.

Прыгожая прырода роднага краю! Колькі ў ёй пяшчоты і прынабнасці, якімі тонкімі адценнямі фарбаў пачынаецца рання ў сасновым бары, як палымее, заходзячы, сонца над возерам! Свае адметныя рысы, свае слаўтасці, свае геаграфічныя каштоўнасці наша Бацькаўшчына клапатліва захоўвае, з гордасцю паказваючы людзям дапытлівым і шчырым.

Пра некаторыя геаграфічныя пункты Беларусі «Голас Радзімы» раскажа пад рубрыкай «Мерыдыяны Бацькаўшчыны».

ВЫШЫНІ БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Вядома, што Беларусь знаходзіцца на Усходне-Еўрапейскай раўніне. Таму тут пераважае адносна роўная паверхня. З даўніх часоў дамовіліся вышыню мясцовасці вымяраць ад узроўню мора, такая вышыня завецца абсалютнай. Асобныя часткі рэспублікі маюць розную абсалютную вышыню. Яе поўдзень (Палессе) узняты ўсяго на 100—150 метраў над морам і толькі асобныя мясціны каля Мазыра — некалькі вышэй. Самае нізкае месца ў БССР знаходзіцца каля Гродна ў даліне Нёмана, яно ўсяго на 85 метраў вышэй узроўню мора.

Цэнтральную частку Беларусі на картах адзначаюць ужо не зялёным колерам нізін, а жоўтым колерам узвышшаў. Высокія мясціны тут утвораны адкладамі старажытнага ледавіка, які рухаўся са Скандынаўскага паўвострава і займаў значную частку Усходне-Еўрапейскай раўніны. Ён прынёс з паўначы вялікія камяні, адкладаў разам з імі гліну, пясок, а ў катлавінах утвараліся азёры. Асабліва багаты ўзгоркамі цэнтр і паўнач БССР. Найбольшыя ўзгоркі знаходзяцца на

паўначы і захадзе ад Мінска. Усе яны блізкія па вышыні, уздымаюцца на 320 і больш метраў над узроўнем мора.

На захад ад Мінска каля старажытнага Навагрудка шырока вядома Замкавая гара вышыняй 323 метры. Яна атрымала такую назву таму, што на ёй у X—XVI стагоддзях узвышаўся замак. У пачатку XVIII стагоддзя ён быў узарваны шведамі, да нашага часу захаваліся толькі руіны адной з вуглавых вежаў. Гэтыя мясціны — радзіма вядомага польскага паэта Адама Міцкевіча. Навагрудчыне прысвечаны многія яго вершы.

Вышэй за Замкавую — гара Маяк на паўночным захадзе ад Мінска, недалёка ад чыгуначнай лініі Мінск — Вільнюс. Яе вышыня 335 метраў. Сваю назву яна атрымала таму, што на яе вяршыні доўга стаяў гадзінны знак, а такія збудаванні жыхары называлі маякамі. Мясцовасць тут добра абжыта: недалёку раскінуліся вёскі Туркаўшчына, Вендзелева, Векшыцы, Гаішча, у васьмі кіламетрах на захад — Вязынка, радзіма народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. На паў-

Весці рубрыку згадзіўся доктар геаграфічных навук, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Вадзім Жучкевіч. Ён мае намер у далейшым раскажаць, напрыклад, пра найбольш значныя вадасховішчы Беларусі, пра крайнія пункты рэспублікі на поўначы і поўдні, захадзе і ўсходзе. Магчыма, нехта мае пытанні да прафесара Жучкевіча ці рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»? Пішыце, нам будзе прыемна задаволіць вашу цікаўнасць наконт геаграфіі роднага краю.

днёвых схілах узвышша ледзь прыкметным ручаём пачынаецца рэчка Свіслач, на якой стаіць старажытнае Заслаўе і сталіца Беларусі — Мінск. Гэтыя мясціны часта наведваюць беларускія школьнікі, студэнты, турысты. Вабяць іх сюды зялёныя гаі, маляўнічыя ўзгоркі, празрыстыя ручаі.

На паўнач ад Мінска недалёка ад вёсак Юзуфава, Буцавічы і былога мястэчка Беларучы ўздымаецца Лысая гара. Такая назва за ёю захавалася таму, што доўгі час на яе вяршыні не было лесу, між каменнямі рос толькі хмызняк. Лысая гара дасягае 342 метраў. З яе відаць далёка: на паўнач цягнуцца старыя бары, яны чаргуюцца з нівамі і сенажацімі. На ўсход — палі, за імі даліна невялічкай рэчкі Вяча. На поўдні аж да самай Віленскай шашы — сенажаці, сады і гароды каля вёсак. Гара аддалена ад вялікіх гарадоў, чыгунак і буйных шасейных магістралей, тут стаіць цішыня і спакой.

Але самы высокі пункт Беларусі знаходзіцца ў паўночнай частцы Дзяржынскага раёна. Гара носіць назву Дзяржын-

скай, бо недалёка ад гэтых мясцін, ля Івянца, у былым фальварку Дзяржынава — радзіма выдатнага дзеяча савецкай дзяржавы Ф. Дзяржынскага. Сама гара — 346 метраў — не вельмі выдаецца сярод наваколля, бо ўся мясцовасць тут высокая. Паблізу маляўніча раскінуліся вёскі Путчына, Скірмунтава, Волма. Вакол гары Дзяржынскай — водападзел. Тут пачынаюцца рэчкі Пціч (цячэ ў Прыпяць), Уса (цячэ ў Нёман), Волма (цячэ ў Іслач, прыток Нёманскай Бярэзіны). На схілах узвышша відаць яры, парослыя хмызняком, дзе-нідзе невялікія гаі, сенажаці. На ўсход ад былога Ракаўскага тракту ідзе стары шлях, уздоўж якога месцамі захаваліся яшчэ старыя ліпы і бярозы. Чыстае паветра, цішыня і блакітныя далі надаюць гэтым мясцінам надзвычайную прыгажосць. Самы высокі пункт Беларусі адзначаюць на геаграфічных картах, яго ведаюць беларускія школьнікі і ўсе, хто шануе родную зямлю.

Вадзім ЖУЧКЕВІЧ,
доктар геаграфічных навук.

Сёлета на прылаўках магазінаў рэспублікі з'явіцца звыш 50 новых відаў вырабаў ткацтва, чаканкі, прадметаў з дрэва, саломкі, дэкаратыўных пано і іншых сувеніраў і прадметаў хатняга ўжытку.

НА ЗДЫМКАХ: «Пейнік» — выраб з саломкі [Магілёў]; кававы набор — кераміка [Мазыр]; «Лель і Снягурка» — дэкаратыўнае пано [Полацк].

Фота К. ЯКУБОЗІЧА.

ВУЧАЦА БЫЦЬ ЧАРАДЗЕЙКАМІ

У гэтай цырульні амаль не бывае чэргаў, хаця плата за паслугі ўдвай меншая. Пэўна, таму, што майстры тут працуюць яшчэ нікому не вядомыя, апрача блізкіх сяброў, і не ў кожнага наведвальніка хопіць смеласці і часу эксперыментаваць перад урачыстым вечарам ці паходам у госці. Але пазнаёміўшыся з работай цырульні, што на вуліцы Апанскага, мы смела можам параіць мінчанкам: «Заходзьце! Тут вам зробяць такую прычоску, што на вечары вы будзеце адчуваць сябе каралевай».

У гэтай цырульні праходзяць вучэбную практыку будучыя майстры жаночых і мужчынскіх прычосак, вучні мінскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 12. Яно рыхтуе дзесяткі майстроў. Адно выпускнікі раз'язджаюцца па гарадах рэспублікі, другія застаюцца ў сталічных «салонах прыгажосці».

Але перад тым, як зрабіць прычоску першай кліентцы, — два гады вучобы ў вучылішчы, практычныя заняткі... Гледзячы на работу практыканта, вядома, не ўбачыш той спрытнасці і дакладнасці рухаў, якія ўласцівы вопытным майстрам. Затое як стараюцца дзяўчаткі, як фантазіруюць!

Калі ёсць неадольнае жаданне стаць майстрам сваёй справы і любоў да гэтай прафесіі — поспех забяспечаны! Так лічыць восемнаццацігадовая Лена Макей, такая думка яе сябровак.

— З дзяцінства марыла рабіць прыгожыя прычоскі. Першымі маімі кліентамі былі лялькі, — смеецца Лена.

— У мяне ўсё было не так ясна і проста, як у Лены, — раскажае дзевятнаццацігадовая Ляда Дзявочка. — Нават у дзесятым класе я яшчэ дакладна не ведала, куды пайду вучыцца.

Ляда прыехала ў Мінск з Дзяржынска, паспяхова здала экзамены і паступіла ў вучылішча. Праз год яна вернецца ў родны горад і будзе працаваць у камбінаце бытавога абслугоўвання.

...Ідуць практычныя заняткі. Пад кіраўніцтвам вопытных майстроў-педагагаў Таццяны Куратавай і Аляксандры Буравай юныя цырульнікі крок за крокам пазнаюць тайны сваёй прафесіі.

Перад велізарным люстрам сядзіць дзяўчына, якой зараз будзе рабіць прычоску. У наведвальніцы сёння ўрачысты дзень — вяселле, і яна прыкметна хвалюецца, дапытлівым позіркам сочыць у люстры за мільганнем расчоскі і рук маладой майстрыхі. Праз гадзіну доўгія валасы нявесты стануць локанамі, а адзін завіток, быццам незірок спадаючы на лоб, надасць чароўнасць і лёгкасць гэтай складанай, утворанай уяўленнем юнага майстра, прычосцы.

Што ж паставіць вучаніцы вопытны педагог? Выдатна — за выдумку, густ і майстэрства!

Н. КІРПІЧЭНКАВА.

НА ЗДЫМКУ: майстар вытворчага навучання (другая злева) Аляксандра БУРАВА тлумачыць вучням сваёй групы элементы прычосак.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ШМАТКВАТЭРНЫ ШПАЧЫНЫ ДОМ

Перад прылётам шпакоў жыхар Слаўгарада Васіль Раманцоў вырашыў зрабіць для птушак «сюрпрыз». Быў складзены «праект» і пабудаваны птушыны «інтэрнат» на 6 пакояў. Шматпакаёвую шпакоўню ўстанавілі на дрэве блізка каля саду і агарода.

Неўзабаве з'явіліся навасельцы. Яны доўга і здзіўлена аглядалі незвычайнае жыллё, спрабавалі спрацацца

пры выбары плошчы для засялення. Але потым, калі прыём «пакояў» быў закончаны і было ўстаноўлена, што для ўсіх выгоды аднолькавыя, яны сцішыліся і пачалі абжывацца.

У доме ўсталюваліся добра-суседскія адносіны. Зараз у шасці сем'ях гадуецца птушанята. Восенню ў вырай адправіцца цэлая чарада шпакоў.

К. КУДЛАЕУ.

АБ РОДНАЙ ПРЫРОДЗЕ

У 1925 годзе пастановай Савета Народных Камісараў Беларускай ССР быў заснаваны першы ў рэспубліцы Бярэзінскі паляўнічы запаведнік.

...У вярхоўях ракі Бярэзіны ў тых гады прафесарам А. Фядзюшыным былі знойдзены 20 паселішчаў рачнога бабра. Калонія аказалася самай вялікай у Савецкім Саюзе. Так быў пакладзены пачатак Бярэзінскаму запаведніку. Адзначаючы яго 50-годдзе, Міністэрства сувязі СССР выпусціла паштовыя маркі з адлюстраваннем насельнікаў запаведніка. Цяпер тут знайшлі прытулак больш як 48 відаў млекакормячых і 200 відаў птушак. Паводле апошняга «перапісу», тут каля 1 400 ласёў, 900 дзікоў, звыш 50 мядзве-

дзяў. Звычайнымі насельнікамі запаведніка сталі выдра, куніца, норка, барсук.

Шматколерныя мініяцюры серыі прысвечаны рэдкім прадстаўнікам фауны — турухтану і барсуку.

Заповеднік на Бярэзіне — не толькі своеасаблівае жывае лабараторыя, дзе спазнаюцца таямніцы некруннай прыроды, але і месца, дзе сутыкаешся з прыродай роднага краю, дзе прывіваюцца любоў і беражлівых адносін да прыроды. Міністэрства сувязі СССР аднарадова выпускала паштовыя канверты з малюнкамі, прысвечанымі Бярэзінскаму запаведніку і яго насельнікам.

Л. КОЛАСАУ.

гумар

— Нарэціце мне ўдалося адвучыць мужа ад гэтай прыкрай звычкі грызці пазногці.
— Якім чынам?
— Я хаваю яго зубы.

Пастар звяртаецца да прыхаджан:

— Я хацеў бы папярэдзіць вас, браты і сёстры, каб вы больш не клалі ў царкоўную скарбонку гузікі. Як мне стала вядома, анёлы нябесныя перайшлі на засцёжкі «маланкі».

— Я вельмі строга выходзіваю сваю дачку. Ніякіх гулянаў! Пакуль не выйдзе замуж, яна павінна з'яўляцца дамоў не пазней вагьмі. Я не маю намеру замест яе купаць і спавіваць на ноч унука!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. 1041.